

Görögország a drachma felé vezető úton

A görög pénzügyminiszter, akinek a külsejétől – nem vicc – több eurózónás politikus is megijedt már, ismét rémületre adott okot. Párhuzamos pénzügyi rendszer bevezetéséről beszélt ugyanis a marketwatch.com értesülései szerint.

Az Varoufakis által javasolt IOU (az angol I Owe You, azaz Tartozom Neked alapján) olyan, az államkincstár által kibocsátott forgalomképes jegy lenne, amelyek felhasználhatók adózásra és átruházhatók. A görög kormány ezt a megoldást a fizetésektelenségének áthidalására használná fel: a külső hitelezők továbbra is megkapnák a pénzüket euróban, a hazai szereplők (nyugdíjasok, közalkalmazottak) pedig IOU-t kapnának, amit azután az állam vállalása szerint bármikor, lejárató idő nélkül paritáson válthatnának be euróra (vagy valamilyen diszkonttal). Így Görögország nem megy csődbe, a külföldi hitelezés és a gazdasági növekedés beindulása után pedig fokozatosan kivezetheti a gazdaságból az IOU-t. Legalábbis ez a terv.

Ez a megoldás ugyanis – ha jelentősebb mennyiségben forgalomba kerül – valóban párhuzamos pénzügyi rendszerként „próbál meg” funkcionálni, ami viszont gazdasági lehetetlenség. Az IOU ma már csak a legidősebbek számára lehet ismerős, mindenki más számára unortodox megoldásnak tűnhet, pedig egyáltalán nem az. Magyarországon is volt IOU 1946. január 1-jétől július 31-ig és adópengőnek hívták. Mint azt a gazdaságtörténetben kicsit járatosak tudják, az adópengőt kezdetben ugyan csak adószedésre kívánta használni a magyar kormány, az a (a következőkben bővebben kifejtett) gazdasági törvényszerűségek miatt gyorsan általános fizetőeszközzé vált és értéke elinflálódott.

Az adópengőhöz hasonlóan működő IOU-val ugyanis két probléma van. Az elsőt Gresham törvényének hívják. A törvény egyszerű: A rossz pénz kiszorítja a forgalomból a jót. Az IOU márpedig egyértelműen rosszabb pénz, mint az euró, hisz a görög kormány épp azért bocsátja ki, mert fizetési gondjai vannak, amivel az eurót kibocsátó Európai Központi Bank nem küzd. Ráadásul ezt a fizetőeszközt Görögországon kívül a világ egyetlen országában sem fogják elfogadni, ellentétben az euróval. Teljesen természetes, hogy a névértéke ellenére ezek a jegyek a valóságban kevesebbet fognak érni, mint az euró, ami az utóbbi fizetőeszköz tartalékolásához, „kincsként” való felhalmozásához, míg az előbbi fokozott forgásához vezet, amennyiben elég IOU kerül a görög gazdaságba. Épp ezért lehetetlen hosszú távon a párhuzamos pénzügyi rendszer létezése: előbb vagy utóbb valamelyikből forgalmi eszköz lesz, míg a másikkal felhalmozási eszköz. Ez tehát már önmagában is a görögök spontán kizáródását eredményezné az eurózónából, de van egy ennél még nagyobb probléma.

A görög kormány képtelen adóbeszedésből finanszírozni a gazdaságot, ami köztudott. Az is közismert, hogy ez akkor is így marad, ha végül Görögország megkapja a következő segélycsomagot. Épp ezért hiteltelen az állam elköteleződése, hogy 1:1 arányban beváltja az IOU-t euróra. Ez pedig a jegyek inflálódásával fognak járni, ami egyáltalán nem tesz majd jót sem az adófizetési morálnak, sem az állami bevételeknek. Ez viszont újabb elértéktelenedéshez vezet, aminek a vége könnyen egy inflációs spirál lehet. Nem kell mindjárt hiperinflációra gondolni, már egy mérsékeltebb infláció is elég lenne ahhoz, hogy megadja a kegyelemdőfést a már így is évek óta csődben levő Görögországnak.

Görög részről érthető a terv, ugyanis vagy ez, vagy elmulasztják a fizetési kötelezettségüket valamelyik szereplő felé. Tsipras kormánya már jelezte, hogy a hazai kötelezettségeiket mindenképp teljesítik, a külső adósság nem fizetése pedig maga a csőd, tehát muszáj áthidaló megoldást találni, ha nincsen pénz.

Ha tényleg bevezetik az IOU-t, akkor beszédes lesz az EU reakciója. Amennyiben az EU ellenzi (vagy megakadályozza) a párhuzamos pénzrendszer kialakítását, az azt jelenti, hogy még látnak esélyt a görögök eurózóna tagságára. Amennyiben viszont nem emelnek kifogást, az egy beleegyező nyilatkozatnak is tekinthető, hogy a görög válságkezelést uraló Németország levette a kezét a hellénekről és elfogadta, hogy szépen fokozatosan kilépjen Görögország az eurót használó országok klubjából.